

3. V řízení trestním, zvláště při hlavním líčení, přísluší každé straně (žalobci i žalovanému) právo vznést protest proti návrhům druhé strany, jinak musí soud za to míti, že návrh se schvaluje. Obrazení, pokud se týká, protest vznáší se jmenovitě proti návrhu na přečtení spisů, proti návrhům na připuštění nebo zamítnutí svědků nebo jiných průvodů. Upustí-li se v těchto případech od protestu, nelze ku platnosti přivést důvody zmatečnosti v § 281 ad 2, 3, 4 vytčené (srv. ostatně čl. Stížnost zmateční v řízení trestním).

4. V řízení soudním civilním byl protest důležitým procesním úkonem stran; každé straně příslušelo totiž právo vznést proti odpůrci protest obzvláště:

a) proti tomu, aby se přihlédalo ke skutečnostem nezávažným, k neoprávněným novotám, nepřipustným, nerozhodným důkazům nesnášejícím se s řádem civilním a vůbec proti všechněm procesním úkonům protivníka přičítícím se řádu civilnímu. Vůči tomu, kdo žádal za restituci, měl odpůrce výslovně prohlásiti, zda srozuměn jest se žádostí restituční či protestuje proti ní. Opomenul-li se vznést protest při obnově, musil soudce přihlídati i k neoprávněným novotám vynášeje rozhodnutí své, a podobně má v zápětí opomenutí protestu při restitucích, že jim soudce vyhoví. Při mimořádné revisi měl se odpůrce prohlásiti, zda přistupuje k tomu či navrhuje již v ohledu formálním zamítnutí prostředku toho, pokud se týká, že protestuje proti tomu, aby se k mimořádné revisi přihlédalo.

Zcela jinakými zásadami ovládáno jest nové řízení soudní, které 1. lednem 1898 v život vešlo. Toto propůjčuje totiž soudci daleko obsáhlejší působnost co do návrhů a přednesů stran. Soudce má z úřední povinnosti předejiti každému nedorozumění. Při ústním přelíčení nelze žádati, aby dle zákona stanoveno bylo, které prohlášení má se považovati za určité, nebo aby se vydaly zákonné předpisy o formě tvrzení neb popírání a připustila se úchylnka z toho jen za obmezených výjimek. Vůbec upustiti se má ode všeho, čeho nežadá účel procesu samého, strany nemají být doháněny k bezdůvodnému popírání neb ohražování. Neboť činiti rozdíl mezi určitým a vyhýbavým prohlášením, vyvozovati důsledky, které plynou z úmyslu věc doznati nebo popříti, to nemůže působiti zvláštních a ovšem též ne větších nesnází, než-li jaké vůbec soudci uloženy jsou úkolem volného uvážení důkazů. V případech pochybných může soudce vždy sobě žádoucího světla opatřiti tím, že stranám položí příslušné otázky.

5. Obchodní zákoník propůjčuje kupci i prodávati právo, aby si při obchodech fixních zjistiti dal na útraty druhé strany veřejnou listinou — protestem — otálení její (čl. 358 obch. z.). Protest tento sdělová se ve smyslu §§ 83—86 řádu notářského.

6. Protest v právu směnečném (viz čl. Protest směnečný).

7. Protest v právu námořském (viz čl. Protest námořský, Pojištění námořské).

Protest námořský (zjištění, prova di fortuna).

I. Pojem.

Námořský protest jest osvědčení o námořských nehodách (pohromách), kteréž utrpěla loď nebo náklad po námořské cestě, a slouží za průkaz o škodě, jejíž náhrada má se zjednat. Vykonání námořského protestu jest nezbytným ku ochraně soukromých zájmů poškozeného; jeť průvodním prostředkem, který skládá se z kombinovaných důkazů a sice

z lodního denníku obsahujícího vyličení všech událostí na moři ve spojení s výpovědí svědků. Námořský protest jest tedy důkazem pro věčnou paměť. Podkladem jeho jest lodní denník, který tvoří důkaz o všech událostech na moři se přihodivších, je-li v zákonné formě veden, jsa sice jen *propria scriptura* — avšak v řízení průkazným má přes to zvláštní svoji důležitost.

II. Zavázán ku vykonání námořského protestu za účelem konstatování námořských úrazů jest pán lodi se svými důstojníky a mužstvem na onom místě, do kterého přijdou; jest to opatření všem zákonům námořským společné a rozdíly jsou jen co do osoby, která oprávněna jest vykonati námořský protest, a co do času, ve kterém protest podán býti má. Za lhůtu určena jest téměř všude doba 24 hodin, jen v Hamburgu a Lübecku ustanovena jest doba 3 dnů. Rakouský zákon námořní rozeznává ohlášení (*appurramento*) od vlastního složení (*deposizione*) námořského protestu. Ohlášení učiniti má kapitán do 24 hodin po svém příjezdu a sice v tuzemsku u námořního soudu nebo, kde ho není, u místního soudu, v cizozemsku u rak. konsulátu s vydáním denníku.

III. Řízení soudní.

Výkon námořského protestu v nehodách námořských přísluší v tuzemsku soudům okresním (§ 49 jur. nor.). Má-li býti protest vykonán v cizozemsku, ustanovuje § 45 čl. III. editto politico di navigazione ze dne 25. dubna 1774, že má kapitán nebo patron učiniti popis nehody (*prova di fortuna*) v nejbližším místě, kam přirazí, má se k tomu konci obrátiti na konsula nebo místokonsula a tam předsevzítí zmíněné jednání. Není-li v místě tom konsula nebo místokonsula, má podati důkaz o vytrpěné nehodě námořské u příslušného magistrátu (místního nebo městského soudu), a není-li ho, před kteroukoli veřejnou nebo práva znalou osobou. Soud pak má na ohlášení obeslati pána lodi a ostatní osoby, jichž výpověď za nutnou pokládá, má osoby ty přísežně vyslechnouti ve formě výslechu svědeckého o okolnostech v denníku obsažených, při čemž naléhati dlužno na vysvětlení všech odporů a nejasností. Kromě pána lodi vyslýcháni mají být jmenovitě lodní důstojníci, mužstvo a cestující, a nový výslech dlužno vykonati, žádají-li bližšího vysvětlení pozdější okolnosti. Výsledek výslechu, který se poznamená v lodním denníku, sděliti jest ihned soudu. Tato zákonitě provedená *prova di fortuna* činí v tuzemsku plný důkaz o skutečnostech v ní udaných, avšak odvod nikterak vyloučen není. Pán lodi zodpověděn jest za to, že jeho vinou opomenut byl výkon námořského protestu (zjištění); příhody na cestě protestem nekonstatované mohou pak dokázány býti jedině cestou sporu. Zahynul-li pán lodi, vykoná se zjištění s lodními důstojníky nebo s mužstvem. Pokud důkaz větším nebo menším počtem svědectví se utvrzuje nebo seslabuje, zůstaveno jest volnému uvážení soudcovu, při čemž ovšem nejprve přihlídnouti sluší k té okolnosti, zdaž výpovědi pána lodi, mužstva a ostatních svědků shodují se v podstatných bodech s poznámkami v lodním denníku. Osoby, které mají být vyslýchány, sluší vzíti ve přísahu.

Protest směnečný.

I. Pojem.

Výrazem »protest« naznačuje se, že účastník směnečný výslovně si chce ohraditi naproti určitým škodlivým následkům práva svá, která mu ze směny vzešla. Protest směnečný jest veřejná listina sepsaná ve